

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av personregisterlagen och 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet samt till lag om datasekretessnämnden och dataombudsmannen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att personregisterlagen ändras så att lagen skall tillämpas på massmediernas s.k. redaktionella register endast då fråga är om skydd för ett register och om övervakning av detta. Med ett redaktionellt register avses ett personregister som skall användas enbart i massmedialt redaktionsarbete och som inte kan nyttjas av andra än de som utför redaktionellt arbete. Personregisterlagen skall överhuvudtaget inte tillämpas på sådana personregister som innehåller enbart i massmedierna publicerat material som sådant. Data-sekretessmyndigheternas behörighet skall ifråga om de redaktionella registren begränsas till en skyldighet för dataombudsmannen att övervaka att den registeransvarige skyddar dessa register.

Det föreslås att personregisterlagen skall ändras även så att man för ett personregister

för en personmatrikel och släktforskning skall få inhämta och i ett sådant införa personuppgifter som närmare anges i förordning, utan hinder av det anknytningskrav som stadgas i lagen.

Vidare föreslås att personregisterlagen och lagen om allmänna handlingars offentlighet ändras så att det blir möjligt att lämna ut personuppgifter ur ett personregister för en personmatrikel och för släktforskning om inte den registrerade har förbjudit att uppgifterna lämnas ut.

Ytterligare föreslås att lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen skall revideras. Ändringarna beror närmast på lagstiftningen om statens tjänstemän.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	4.2. Förslaget om personmatriklar och släktforskning	14
ALLMÄN MOTIVERING	3	5. Andra omständigheter som inverkat på propositionen	14
1. Nuläge	3	5.1. Samband med andra propositioner	14
1.1. Lagstiftning och praxis	3	5.2. Samband med internationella fördrag ...	14
Personregisterlagstiftningen	3	5.3. Totalrevidering av personregisterlagen ...	15
Yttrandefriheten och lagstiftning som har samband med denna	4	DETALJMOTIVERING	15
De massmediala personregistren	5	1. Lagförslagen	15
Personmatrikel- och släktforskningsregistren	6	1.1. Personregisterlagen	15
1.2. Komparativa synpunkter	7	1.2. Lag om ändring av 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet	19
Allmänt	7	1.3. Lag om datasekretessnämnden och dataombudsmannen	20
Sverige	7	2. Närmare stadganden och bestämmelser	21
Norge	7	3. Ikraftträdande	21
Danmark	7	LAGFÖRSLAGEN	21
Island	8	BILAGOR	25
Vissa andra länder	8	Bilaga 1. Parallalltexter	25
Internationella fördrag	8	1. Lag om ändring av personregisterlagen	25
1.3. Bedömning av nuläget	10	2. Lag om ändring av 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet	27
Massmediernas register	10	Bilaga 2. Utkast till förordningar	29
Personmatrikel- och släktforskningsregister	10	1. Förordning om ändring av personregisterförordningen	29
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen ..	11	2. Förordning om datasekretessnämnden och dataombudsmannen	30
3. Propositionens verkningar	13		
3.1. Ekonomiska verkningar	13		
3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	13		
3.3. Verkningar för massmedierna och medborgarna	13		
4. Beredningen av propositionen	14		
4.1. Förslaget om massmediernas personregister	14		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Personregisterlagstiftningen

Den allmänna lagen om datasekretess, personregisterlagen (471/87) trädde i kraft vid ingången av 1988. Den centrala målsättningen för lagen är enligt 1 § 1 mom. att skydda individens personliga integritet samt hans intressen och rättigheter. Till den personliga integriteten hör bl.a. rätten att ha kännedom om och att bestämma över hur uppgifter om en själv används samt rätten att ordna sitt privatliv utan ogrundad inblandning från utomstående. Med personregisterlagen strävar man även efter att skapa en god registersed vid behandlingen av personuppgifter. Lagen anvisar på vilket sätt det i olika situationer kan tillåtas att personuppgifter inhämtas, registreras och används och under vilka förutsättningar de registrerade personuppgifterna kan utlämnas vidare.

Personregisterlagen medför enligt 1 § 3 mom. ingen ändring i rätten att utge tryckskrifter. Hur ett personregister som utgör bakgrundsmaterial för tryckskrifter skall föras regleras däremot i denna lag.

I personregisterlagen ingår inga uttryckliga stadganden om massmediernas redaktionella register och arkiv. Av denna anledning bestäms deras ställning enligt de allmänna stadgandena i lagen vilka åter i detta avseende lämnar rum för tolkning. Fastän personregisterlagen gäller de register som utgör bakgrundsmaterial för det massmediala redaktionsarbetet är situationen i praktiken öppen, eftersom det inte beträffande denna fråga har givits sådana prejudikat som skulle förplikta den registeransvarige och dataombudsmannen åter inte tills vidare med full styrka har riktat sin övervakning mot dessa register.

I 5 § personregisterlagen stadgas om när det är tillåtet att föra ett personregister. Personregistrets omfång dvs. om vem uppgifter får inhämtas och införas i ett personregister bestäms i huvudsak på basis av anknytningskravet i 5 § 1 mom. Enligt detta får utan den registrerades samtycke eller tillstånd av datasekretessnämnden uppgifter inhämtas för och införas i ett personregister endast i fråga om

personer som på grund av ett kund- eller tjänstgöringsförhållande, ett medlemskap eller något därmed jämförbart förhållande har en saklig anknytning till den registeransvariges verksamhet. Det är således i första hand tillåtet att föra ett personregister endast om det baserar sig på att en ömsesidig kontakt upprätthålls mellan den registeransvarige och den registrerade och om registret används för att administrera denna kontakt.

På grund av att definitionerna i personregisterlagen är mycket täckande utgör även de uppgifter som inhämtas för en personmatrikel eller släktforskning i allmänhet sådana personuppgifter som nämns i personregisterlagen och av dessa uppgifter bildas personregister. Av denna anledning tillämpas stadgandena i personregisterlagen även då uppgifter inhämtas och registreras för en personmatrikel eller släktforskning. Utanför lagens tillämpningsområde faller med stöd av 1 § 2 mom. endast sådan släktforskning som utgör en fritidssysselsättning då uppgifterna är avsedda endast för personligt bruk.

Det anknytningskrav som regleras i 5 § 1 mom. personregisterlagen uppfylls i allmänhet inte i förhållandet mellan den som utarbetat en personmatrikel eller en släktforskning och de registrerade. De personuppgifter som behövs för en personmatrikel eller för släktforskning inhämtas såväl av den registrerade som ur andra källor. I det förstnämnda fallet samtycker de registrerade då uppgifterna utlämnas samtidigt till att de inhämtas och införs i registret och till denna del utgör anknytningskravet enligt 5 § 1 mom. personregisterlagen inget hinder för registerverksamheten. Om uppgifterna däremot fås från andra källor förutsätts ett undantagslov av datasekretessnämnden för att uppgifterna skall kunna inhämtas och registreras ifall anknytningskravet saknas. Datasekretessnämnden har haft ett stort antal ärenden som gäller undantagslov för personmatriklar och släktforskning.

Det är enligt 18 § personregisterlagen möjligt att lämna ut uppgifter ur ett personregister som förs av en enskild bl.a. med samtycke eller på uppdrag av den registrerade eller förutsatt att den registeransvarige i sin verksamhet normalt lämnar ut uppgifter och att den registrerade kan antas känna till att uppgifterna lämnas ut på detta sätt. Massutlämnande av personupp-

gifter ur ett personregister som förs av en enskild bestäms enligt lagens 19 §. Massutlämnande som enligt lagens 2 § är bl.a. utlämnande av en större del av vissa personuppgifter eller utlämnande genom en teknisk anslutning är enligt 19 § möjligt bl.a. med den registrerades samtycke eller datasekretessnämndens tillstånd. Massutlämnande är möjligt även då mottagaren enligt personregisterlagen har rätt att införa de personuppgifter som utlämnas i ett personregister och den registrerades integritetsskydd eller hans intressen eller rättigheter inte äventyras av att uppgifterna utlämnas och används.

Myndigheternas personregister är allmänna handlingar och utlämnande av uppgifter ur dem skall bestämmas antingen i enlighet med speciallagstiftning eller enligt den reglering som gäller offentlighet och sekretess för allmänna myndighetsuppgifter. I 18 a § (472/87) lagen om allmänna handlingars offentlighet stadgas om massutlämnande av sådana registeruppgifter som myndigheterna för med hjälp av automatisk databehandling. Massutlämnande är enligt paragrafen möjligt endast om den registrerade har samtyckt eller datasekretessnämnden har gett tillstånd, om utlämnandet sker med stöd av lag eller förordning eller om uppgifter utlämnas för vetenskaplig forskning eller för statistik och utlämnandet uppfyller villkoren i 19 § 1 mom. 3 punkten personregisterlagen.

Yttrandefriheten och lagstiftning som har samband med denna

Yttrandefriheten och den tryckfrihet som i sak anknyter till denna definieras i 10 § Regeringsformen för Finland som allmänna grundläggande fri- och rättigheter. Enligt stadgandet äger finsk medborgare "ordets frihet samt rättighet att genom tryck utgiva skrift eller bildlig framställning utan att hinder härför må i förväg läggas". Den yttrandefrihet som definieras i stadgandet tryggar rätten att uttrycka åsikter, rätten att i tryck utge eller i övrigt sprida åsikter och även rätten att motta åsiktsyttringar av andra. Likaså omfattas sådana former av kommunikation som film och video samt rundradio- och kabelsändningsverksamhet av yttrandefriheten.

Det centrala syftet med yttrandefriheten är att skydda åsiktsyttringar och kommunikation mot förhandscensur, -kontroll, -övervakning

och mot andra begränsningar som kan verkställas på förhand. Yttrandefriheten omfattar en rätt att publicera information eller uttrycka åsikter utan förhandstillstånd och befriad från andra dylika begränsningar.

Om hur yttrandefriheten kan utövas skall enligt lagförbehållet i 10 § 2 mom. regeringsformen stadganden utfärdas genom lag. Mot utövning av yttrandefriheten kan dock endast sådana begränsningar riktas som är av ordningskaraktär och som baserar sig på en allmän lag. Sådana stadganden som anger hur yttrande- och tryckfriheten skall utövas och som stiftats i vanlig lagstiftningsordning ingår bl.a. i straff- och upphovsrättslagstiftningen.

En reform av de grundläggande fri- och rättigheterna är aktuell på basis av de förslag som framförts av kommittén för grundläggande fri- och rättigheter (kom.bet. 1992:3) och arbetsgruppen för grundläggande fri- och rättigheter 1992 (Justitieministeriet. Lagberedningsavdelningens publikation 2/1993). Den väsentligaste ändringen av yttrandefriheten kommer att vara att den utsträcks till att omfatta envar och inte enbart finska medborgare.

Tryckfrihetslagen är den författning som för närvarande anger huvudlinjerna för innehållet i och användningen av i synnerhet tryckfriheten. Enligt lagens 1 § (308/93) har var och en rätt att utan att myndigheterna i förväg lägger hinder för det utge tryckskrifter med iakttagande av denna lag. I lagens 4 kap. stadgas om innehållet i rätten att utge tryckskrifter och om användningen av denna rätt, i 5 kap. om utgivande av offentliga handlingar och i 6 kap. om grunderna för det rättsliga ansvaret.

Tryckfrihetslagen reglerar endast det egentliga utgivandet av tryckskrifter. Däremot kan inte sådana ordningsstadganden som eventuellt riktar sig mot utövning av tryckfrihet gälla för den substantiella användningen av tryckfriheten, bl.a. mottagande av uppgifter samt behandling och omformning av information som skall utges som en tryckskrift, eftersom det att hinder i förväg läggs då yttrandefriheten skall utövas uttryckligen har förbjudits i 10 § 1 mom. regeringsformen.

Man har traditionellt försökt garantera integritetsskyddet i den massmediala verksamheten genom särskild reglering och genom andra arrangemang. I strafflagen stadgas ärekränkning dvs. smädelse, förolämpning eller skymfande av död mans minne (SL 27 kap.

1—3 och 4 §§) straffbart. I 27 kap. 3 a § (908/74) strafflagen stadgas straff för kränkning av privatliv för den som utan laga rätt med användande av massmedium eller på annat liknande sätt om annans privatliv offentligen sprider uppgift, antydning eller bild, som är ägnad att orsaka denne skada eller lidande.

Integritetsskyddet för en uppgiftskälla tryggs genom stadgandena i 17 kap. 24 § rättegångsbalken och 27 § förundersökningslagen (449/87). Enligt dessa stadganden har bl.a. en huvudredaktör, en redaktör, en förläggare och en ansvarig programredaktör rätt att vägra svara på en fråga om källans identitet ifall ärendet inte gäller ett brott för vilket kan följa fängelse i minst sex år eller en straffbar förseelse mot tystnadsplikten.

Den som blivit föremål för kritik eller kränkning har enligt 25 § tryckfrihetslagen rätt att avge ett genmäle. Enligt paragrafen har en person som finner sig vara i periodisk tryckschrift kränkt eller önskar beriktiga däri rörande honom gjort meddelande rätt att få i skriften infört ett genmäle.

Ett motsvarande stadgande om genmälesrätt i rundradioverksamheten ingår i 6 a § radioansvarighetslagen (1148/92). Den som utövar ifrågavarande rundradioverksamhet är enligt paragrafens 1 mom. skyldig att rätta en felaktig sakuppgift som ingått i ett program. Detta stadgande som anknyter till avtalet om det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) träder i kraft vid en tidpunkt som stadgas i förordning.

Ansvarssystemet enligt tryckfrihetslagen består av två delar. Huvudregeln är ett normalt straffrättsligt ansvar, men systemet har kompletterats med ett särskilt ansvar för huvudredaktören. Om huvudredaktören har förövat ett brott, anstiftat ett brott eller varit medhjälpare vid ett brott avgörs ärendet enligt allmänna straffrättsliga stadganden. Om huvudredaktören inte på detta sätt kan ställas till ansvar skall det ansvarssystemet som tryckfrihetslagen stadgar tillämpas. I sådana fall kan t.ex. den som författat en artikel dömas enligt strafflagen och huvudredaktören enligt tryckfrihetslagen. Om det straffrättsliga ansvaret för den ansvariga programredaktören stadgas på samma sätt i radioansvarighetslagen.

Utöver den straffpåföljd som stadgas i strafflagen och tryckfrihetslagen kan en kränkning av integritetsskyddet orsaka en skadeståndsskyldighet enligt skadeståndslagen (412/74).

De massmediala personregistren

Massmediernas interna personregister kan allmänt taget indelas i register som tjänar redaktionsarbetet samt i övriga register. Typiskt för register som tjänar redaktionsarbetet är att de är olika text- och bildarkiv samt egna register som redaktörerna för i sitt arbete. Andra register än sådana som tjänar redaktionsarbetet kan t.ex. vara olika administrativa register, såsom personal-, löne- och ekonomiadministrativa register samt kundregister.

Bland de register som tjänar redaktionsarbetet är de textarkiv som innehåller artiklar, nyheter och andra publicerade uppgifter centrala. För textarkiven kan inhämtas och i dem införas antingen enbart sådana uppgifter som publicerats i det egna mediet eller även uppgifter som publicerats av andra massmedier. Textarkiven har traditionellt sköts manuellt som s.k. urklippssarkiv. Då man i redaktionsarbetet allt mer har övergått till redaktionssystem som baserar sig på automatisk databehandling har man även vid arkiveringen av publicerade uppgifter övergått till eller kommer att övergå till elektroniska metoder. T.ex. beträffande dagstidningarna har produktionen utvecklats så att redaktörerna skriver sina artiklar direkt på redaktionssystemets monitor vilket har möjliggjort att artiklarna kan arkiveras elektroniskt. Redaktörerna kan stå i en dubbelriktad kontakt med redaktionernas elektroniska arkiveringssystem. De kan utnyttja arkivet för att söka fram bakgrundsmaterial för sin artikel och överföra de färdiga artiklarna direkt till arkivet.

I de textarkiv som sköts manuellt registreras uppgifterna i allmänhet antingen på basis av sak eller person eller på vardera sättet. Ur ett textarkiv som sköts genom automatisk databehandling kan uppgifter hämtas även på basis av namnet på en person. Uppgifterna i textarkiven används ofta i det redaktionella arbetet som bakgrundsmaterial då nya artiklar utarbetas.

Bildarkiven kan innehålla såväl publicerat som opublicerat bildmaterial. Bilderna arkiveras såväl på basis av sak som person. Ofta arkiveras även bildtexter om bilden har publicerats tidigare, samt personuppgifter om det är fråga om en bild på en person. I ett bildarkiv kan finnas även sådant bildmaterial som inte innehåller några personuppgifter på grund av

att enskilda personer inte kan identifieras på bilderna.

Även vid skötseln av bildarkiv sker en övergång till elektroniska metoder. Bilder kan matas in och arkiveras för kommande publikationer. I ett bildarkiv registreras i allmänhet även uppgifter om tidpunkten för fotograferingen, om fotografen, platsen för fotograferingen och om de personer som syns på fotografiet samt om den text som fogats till bilden då den publicerats. Bilden kan även beskrivas fritt och kan då hämtas ur arkivet med ett sökord som ingår i den fria beskrivningen.

Enskilda redaktörer och redaktionsavdelningar har vidare egna arkiv och register inom sina specialområden. Dessa register är databaser som redaktörerna har utvecklat för eget bruk. De kan vara manuella eller skötas genom automatisk databehandling.

Personmatrikel- och släktforskningsregistren

Datasekretessnämnden har beviljat undantagslov såväl för personmatrikel- som släktforskningsregister. En förutsättning för att undantagslov skall kunna beviljas är att det finns vägande skäl för att ett tillstånd skall beviljas samt att det kan förhindras att den registrerades integritet samt intressen och rättigheter och statens säkerhet äventyras. I fråga om personmatrikel- och släktforskningsregister har man som ett sådant vägande skäl som är en förutsättning för ett undantagslov kunnat betrakta t.ex. det att sökanden genom att inhämta och registrera personuppgifter för dessa ändamål kommer att registrera värdefull personhistoria t.ex. om medlemmarna i en släkt eller en yrkeskår.

I datasekretessnämndens praxis har det ansetts möjligt att inhämta och registrera vissa sedvanliga basuppgifter om personer som lämnat en förfrågan för inhämtande av uppgifter obesvarad. I fråga om avlidna personer har man förfarit så att ifall de anhöriga inte levererar de uppgifter som begärts kan man om en avliden person inhämta och registrerar samma uppgifter som om de övriga personer som inte besvarat förfrågan.

De vanligaste uppgifterna som behövs då personmatriklar utarbetas är med stöd av de undantagslov som behandlats av datasekretessnämnden den registrerades namn, hemort,

födelse- och -ort, titel och yrke, makens namn, året då äktenskapet ingicks, makens titel och yrke, föräldrarnas och svärföräldrarnas namn, dessas titlar och yrken samt barnens namn och födelse- och -ort. Vidare innehåller personmatrikelregister en mängd uppgifter som anknyter till matrikelns ändamål och som den som skapat registret anser nödvändiga, t.ex. en yrkeskår eller föredetta elever vid en skola. Innehållet i dessa uppgifter kan vara mycket omfattande, t.ex. en persons publikationer, förtroendeposter och utmärkelsetecken. I personmatriklarna ingår ofta även ett fotografi av ifrågavarande person. Ofta intas i registret även en uppgift om tid och plats då den registrerade avlidit. Personmatrikelregister bildas för att uppgifter skall publiceras och i allmänhet publiceras om avlidna personer som sådana de uppgifter som de anhöriga sänder in.

Släktforskningsregistren kan innehålla t.ex. följande uppgifter om de personer som är föremål för släktforskning: namn, kön, födelse- och -ort, tidpunkt och plats för dop, hemort, titel och yrke, tidpunkt och plats då personen avlidit, dödsorsak (i allmänhet för dem som avlidit under det senaste århundradet eller tidigare) tid och plats för begravning, föräldrar, far- och morföräldrar, make eller makar, antalet äktenskap, barn, syskon samt syskonens makar. Eftersom släktforskningen ofta är inriktad på de generationer som gått hädan kan största delen av de uppgifter som ingår i registren komma att gälla avlidna personer.

Registrets syfte avgränsar dess datainnehåll. T.ex. uppgifter om adress och telefonnummer har enligt datasekretessnämndens beslut kunnat inhämtas och registreras i ett matrikel- eller släktforskningsregister endast för att möjliggöra sådan kontakt som är nödvändig för att skapa en personmatrikel eller idka släktforskning. Sådana uppgifter får sålunda inte användas för andra ändamål som t.ex. direktreklam.

Datasekretessnämnden har i sina beslut om undantagslov närmast begränsat möjligheterna att inhämta och registrera uppgifter om de registrerades föräldrar och makar. Särskilt ifråga om tillståndsbeslut som gäller personmatriklar har för vissa uppgifter som en förutsättning kunnat uppställas att den registrerade uttryckligen skall samtycka.

Datasekretessnämnden har i sin praxis ansett att det inte såtillvida är absolut nödvändigt att upprätthålla ett personmatrikel- och släktforsk-

ningsregister att det skulle vara möjligt att inhämta och registrera personuppgifter om sådana personer som har förbjudit detta. I tillståndsbesluten har som ett villkor intagits rätten att utfärda förbud av detta slag. Dessamma har gällt för uppgifter om sådana avlidna personer vilkas anhöriga har förbjudit en registrering av uppgifterna. I de ansökningar om tillstånd som nämnden behandlat har ofta nämnts att i en personmatrikel eller i en släktforskning inte skall intas uppgifter om sådana personer som har förbjudit att uppgifter inhämtas och registreras för dessa ändamål.

1.2. Komparativa synpunkter

Allmänt

Relationen mellan integritetsskyddet och massmediernas redaktionella register har reglerats på varierande sätt i olika länders datasekretesslagstiftning. I ett flertal länder tillämpas datasekretesslagstiftningen till alla delar också på massmediernas redaktionella register. I vissa länder har dessa register däremot ställts helt och hållet utanför tillämpningsområdet för lagstiftningen om datasekretess. I ett fåtal länder har frågan avgjorts så att utgångspunkten är att de redaktionella registren faller inom lagens tillämpningsområde men så att vissa av lagens stadganden trots allt inte skall tillämpas på dessa register. Det finns också länder som på de redaktionella registren tillämpar endast vissa bestämda stadganden i sin datasekretesslag t.ex. stadgandena om dataskyddet.

I datasekretesslagstiftningen i olika länder förhåller man sig på ett varierande sätt även till personmatrikel- och släktforskningsregister. I ett flertal länder ingår det inte några uttryckliga stadganden om personmatrikel- och släktforskningsregister. I ett fåtal länder har dessa personregister ställts utanför lagens tillämpningsområde. En allmän utgångspunkt för lagstiftningen i de olika länderna är att en registerverksamhet som enbart tjänar enskilda intressen är tillåten.

Sverige

Den svenska datasekretesslagen (*Datalagen 1973:287*; omtryck 1982:446) tillämpas till alla delar på de massmediala personregistren. I

lagen finns inga direkta stadganden om personmatrikel- och släktforskningsregister. Enligt lagens 2 § gäller inte det anmälnings- eller tillståndsförfarande som i allmänhet utgör en förutsättning för personregisterverksamhet sådana personregister som förs enbart för privat bruk. I Sverige har man ansett att en sådan registerverksamhet är t.ex. privat släktforskning som inte bedrivs yrkesmässigt eller som näringsverksamhet.

I Sverige har ett betänkande färdigställts om en totalreform av datasekretesslagen (*En ny datalag. SOU 1993:10*). I betänkandet har också behandlats regleringen av hur personuppgifter i anslutning till publikationsverksamhet skall behandlas. Betänkandet har varit på remiss. Hur reformen skall gå vidare är ännu öppet.

Norge

Norges personregisterlag (*Lov om personregistre m.m. 1978:48*) tillämpas även på de massmediala personregistren. Dessa stadganden kan dock tillämpas flexiblere ifråga om register av denna typ än vad stadgandena ger möjlighet till. Justitieministeriet har bl.a. befriat de personregister som används i pressens redaktionsarbete från lagens allmänna tillståndsskyldighet. Om utomstående har direktanslutning till massmediernas register behövs det ett tillstånd av datasekretessmyndigheterna. I Norge har med stöd av lag i förordning stadgats att personregisterlagen inte skall tillämpas på böcker och tidskrifter. Trots detta tillämpas lagen på de personregister som skapas för att användas då de ifrågavarande publikationerna utarbetas.

I den norska personregisterlagen finns inga direkta stadganden om personmatriklar och släktforskning.

Danmark

I Danmark stadgas om pressens register i den datasekretesslag som gäller privata register (*Lov om private registre 1987:622*). Lagen tillämpas såväl på de register som förs med hjälp av automatisk databehandling som på manuella register.

Enligt lagens 2 c kap. tillämpas denna lag inte på sådana adb-personregister som innehåll-

ler enbart sådana uppgifter som publicerats i periodiska skrifter såsom dagstidningar och tidskrifter (*pressens informationsregistre*). Man skall dock anmäla om ett sådant register till datasekretessmyndigheterna (*registertilsynet*) som kan ge närmare bestämmelser om hur registret skall föras för att den personliga integriteten skall skyddas. Den registeransvarige skall på begäran informera om vilka uppgifter som har registrerats om honom. Ur pressens arkivregister får uppgifter utlämnas utan samtycke av den registrerade eller dennes ombud endast för publicering i periodiska skrifter eller ifall det stadgas särskilt om utlämnande av uppgifter.

Register för publicering av personhistorisk forskning och för uppslagsverk omfattas inte av tillämpningsområdet för den lag som gäller enskilda register. I lagens förarbeten har det ansetts att uppgifter som anknyter till en personhistoria ofta är en del av vetenskaplig forskning men sådana register kan föras även för andra ändamål såsom för publicering av uppslagsverk som en del av en näringsverksamhet.

I Danmark har man eftersträvat en reform av stadgandena om pressens register. Ett lagförslag i ärendet har varit under behandling i folketinget. Enligt de uppgifter som erhållits har folketinget dock inte godkänt lagförslaget på grund av den kritik som riktats mot detsamma och den fortsatta beredningen av reformen pågår som bäst.

Island

Islands datasekretesslag (1989:121) tillämpas till alla delar på de personregister som massmedierna för. Däremot omfattas inte personmatriklar samt släktforsknings- och personhistoriska register av tillämpningsområdet för datasekretesslagen. Denna typ av registerverksamhet är allmän på Island och det har ansetts ändamålsenligt att den inte berörs av datasekretesslagen.

Vissa andra länder

Förenade Konungarikets datasekretesslag (1984) tillämpas till alla delar på massmediernas personregister. I lagen finns inga uttryckliga stadganden om personmatrikel- och släkt-

forskningsregister. Lagen tillämpas inte på personregister som förs av privatpersoner enbart för personliga syften.

Österrikes datasekretesslag (1978) tillämpas begränsat på de massmediala personregistren så att på dessa register tillämpas endast stadgandena om skydd för register och dataskydd. I Österrikes datasekretesslag stadgas om hur uppgifter kan inhämtas och behandlas för privat bruk så att personuppgifter får inhämtas i en sådan utsträckning som kan anses berättigad och nödvändig med beaktande av integritetsskyddet för den registrerade och hans familj. Uppgifter kan fritt inhämtas och användas för uteslutande privata ändamål.

Nederländernas datasekretesslag (1988) tillämpas inte till någon del på sådana personregister som används enbart i pressens, radions eller televisionens redaktionsarbete.

Relationen mellan den utländska datasekretesslagstiftningen och massmediernas register har refererats mera ingående i det betänkande som avgivits av arbetsgruppen för pressens register (10.5.1993).

Internationella fördrag

I 8 art. 1 st. i den *konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna* (FöRdS 19/90) som ingåtts inom ramen för Europarådet, nedan den europeiska människorättskonventionen, garanteras varje individ skydd för den personliga integriteten. Det anses att även datasekretessen omfattas av området för det skydd för privatlivet som tryggas i artikeln. Skyddet för privatlivet kan enligt artikelns 2 st. begränsas genom lagstiftning bl.a. då det är absolut nödvändigt för att skydda andra rättigheter eller friheter.

Innehållet i och området för yttrandefriheten bestäms i den europeiska människorättskonventionens 10 art. 1 st. vilket uttryckligen tryggar bl.a. rätten att motta information utan att myndigheterna i förväg lägger hinder för detta. Det centrala innehållet i denna artikel är förbudet mot förhandsgranskning och -censur från myndigheternas sida: "Envar skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan inblandning av offentliga myndigheter och oberoende av terri-

toriella gränser. Denna artikel hindrar inte staterna från att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografföretag.

Den konvention från 1981 (FördS 36/92) om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter som ingått inom ramen för Europarådet, nedan datasekretesskonventionen trädde för Finlands del i kraft i april 1992. Datasekretesskonventionen förutsätter bl.a. att principen om bundenhet vid användningsändamålet och att nödvändighetskravet skall iakttas vid behandlingen av personuppgifter (5 art.). Uppgifterna får inte heller vara felaktiga eller föråldrade. Vidare innehåller konventionen bl.a. bestämmelser om behandlingen av känsliga uppgifter (6 art.), om dataskyddet (7 art.), om den registrerades rätt att granska uppgifter (8 art.) samt om internationell uppgiftsöverföring (12 art.).

I datasekretesskonventionen finns inga uttryckliga bestämmelser om massmediernas redaktionella register. Utgångspunkten är den att dessa register till den del de är sådana personregister som förs med hjälp av automatisk databehandling och nämns i konventionen omfattas av konventionens tillämpningsområde på samma sätt som andra personregister. Konventionens 9 artikel godkänner dock avvikelser från bestämmelserna i konventionen bl.a. då stadganden om avvikelserna ingår i konventionsstatens lagstiftning och det är absolut nödvändigt i ett demokratiskt samhälle för att de rättigheter och friheter som de registrerade och andra personer har skall kunna tryggas. Enligt den promemoria som innehåller motiveringarna för konventionen omfattar ”friheter och rättigheter för andra personer” bl.a. yttrandefriheten. Datasekretesskonventionen ger konventionsstaterna en möjlighet att under ovan nämnda förutsättningar avvika från bestämmelserna i konventionen för att reglera förhållandet mellan yttrandefriheten och datasekretessen. Konventionen reglerar inte den frågan hur konventionsstaterna reglerar detta ärende i sin lagstiftning.

Personmatrikel- och släktforskningsregistren har inte blivit föremål för internationellt intresse. De omnämns inte i europarådets datasekretesskonvention. Europarådet har inte heller givit rekommendationer för detta slag av registerverksamhet. Normala datasekretessprinciper gäller för denna typ av register.

Syftet med det direktiv om datasekretess som bereds inom de europeiska gemenskaperna

(EG) (Amended proposal for a Council Directive on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data COM(92) 422 final — SYN 287 15.10.1992) är att å ena sidan trygga det personliga integritetsskyddet vid behandlingen av personuppgifter och å andra sidan trygga den fria rörelsen för personuppgifter inom medlemsstaterna i EU. Direktivet skall tillämpas på behandling av personuppgifter såväl med automatisk databehandling som genom manuell behandling.

Direktivutkastets 6 art. innehåller principer om vilken typ av personuppgifter som kan behandlas. Enligt underpunkt a i artikelns 1 punkt skall medlemsstaterna se till att personuppgifterna behandlas sakligt och med iakttagande av lag. Kravet på saklighet innebär bl.a. att uppgifter inte får inhämtas så att den berörda saknar kännedom om detta.

Direktivutkastets 9 art. gäller behandlingen av personuppgifter och yttrandefriheten. Artikeln skall inte reglera förhållandet mellan integritetsskyddet och yttrandefriheten utan förplikta medlemsstaterna att i den interna lagstiftningen anpassa integritetsskyddet till yttrandefriheten. För detta syfte skall medlemsstaterna stadga om undantag för massmediernas redaktionella register från stadgandena i datasekretessdirektivet. Utkastet till datasekretessdirektiv ger ingen internationell modell för hur förhållandet mellan datasekretessen och yttrandefriheten skall regleras utan överläter på varje enskild medlemsstat att avgöra denna fråga.

Utkastets 12 art. skulle ålägga medlemsstaterna att ge garantier för att den som uppgifterna gäller informeras om att uppgifterna överläts åt en utomstående. Någon informationsskyldighet skulle dock inte finnas om den ifrågavarande personen redan har upplysts om att uppgifterna har utlämnats. Det skall även vara möjligt att stadga undantag från skyldigheten att informera och att utlämna uppgifter utan att informera vederbörande bl.a. då det är nödvändigt att utlämna uppgifter för att en annan persons motsvarande rättighet eller andra personers intressen och rättigheter skall kunna försvaras. Vidare skall övervakningsmyndigheten enligt artikelns 3 punkt kunna bevilja undantag från informationsskyldigheten om det kan anses omöjligt att sköta om informationen eller det kan anses orsaka ett oskäligt besvär eller strida mot ett viktigare

intresse som den registeransvarige eller en utomstående har.

Utkastets 15 art. gäller vederbörandes förbudsrätt. Enligt artikelns 1 punkt skall medlemsstaterna garantera vederbörande en rätt att när som helst på laga grunder motsätta sig databehandling av sådana uppgifter som gäller honom. Med laga grund avses bl.a. en situation i vilken behandlingen av uppgifterna inte kan anses berättigad på grund av att den inte uppfyller de krav som i direktivutkastets 2 kap. (bl.a. kravet på saklighet i 6 art.) ställs på en lagenlig behandling av personuppgifter.

Utkastet till ett direktiv om datasekretess handläggs som bäst av EU:s ministerråd. Det är ännu i detta skede svårt att bedöma när det blir slutgiltigt godkänt och när det kommer att träda i kraft.

1.3. Bedömning av nuläget

Massmediernas register

Det fästes uppmärksamhet vid den ställning som massmediernas redaktionella arkiv har redan i det skede då personregisterlagen stiftades. Lagstiftaren ville dock inte ställa de nämnda registren i en särställning och därför förblev de beroende av de allmänna stadgandena i personregisterlagen. Med hänvisning till stadgandena i och förarbetena till personregisterlagen har det i allmänhet ansetts att personregisterlagen i princip skall tillämpas på alla sådana personregister som förs för publikationsändamål. Det har dock ansetts motiverat att understryka massmediernas mer omfattande rätt att inneha redaktionella arkiv som bildar ett personregister. Till denna del har bedömningen av hur omfattande tillämpningen skall vara dock i sista hand förblivit beroende av datasekretessmyndigheternas prövning.

I praktiken har det dock visat sig problematiskt att på dessa register tillämpa stadgandena i personregisterlagen. Möjligheten för datasekretessmyndigheterna att övervaka och ingripa i de massmediala personregistren t.ex. genom att granska register och i undantagstillstånd inta bestämmelser om bruket av registren eller innehållet i dem står i konflikt med yttrandefriheten och tryckfriheten. Inom pressen har det ansetts att rätten att fritt publicera uppgifter också förutsätter att uppgifter i förväg fritt kan inhämtas och registreras. T.ex. kan kravet

på ett undantagslov för mediaregistren i praktiken innebära det att i förväg bestäms vad en tidning får publicera.

Då man ur datasekretessens synvinkel bedömer de register som massmedierna använder vid redaktionsarbetet måste man beakta det eventuella hot mot integriteten som de utgör. En av målsättningarna för personregisterlagen är uttryckligen att skydda den personliga integriteten samt den registrerades intressen och rättigheter. En utgångspunkt är att till integritetsskyddet hör rätten att känna till och besluta om användningen av uppgifter om den ifrågasvarande själv samt rätten att ordna sitt privatliv så att utomstående inte utan grund gör intrång i det. Särskilt i de massmediala arkiven finns en mycket omfattande uppgiftsmassa och uppgifter av många olika slag. Känsliga uppgifter kan också ingå i dem. Bland uppgifterna kan även finnas felaktiga eller föråldrade uppgifter. Den publicerade delen av de uppgifter som massmedierna inhämtat är inte problematisk för datasekretessen eftersom det är möjligt att efter publiceringen av uppgifter ingripa i en verksamhet som kränker integritetsskyddet med stöd av andra stadganden än personregisterlagen. Trots allt publiceras endast en del av de registrerade uppgifterna och blir sålunda föremål för en efterhandskontroll.

Om personregisterlagen skall tillämpas bokstavligt krävs det att tillstånds-, gransknings- och tillsynsåtgärderna enligt personregisterlagen riktas mot de register som massmedierna använder vid redaktionsarbetet. Detta kan anses stå i konflikt med det till yttrandefriheten kopplade förbudet mot förhandsgranskning. På grund av att stadgandena är föremål för tolkning upplevs det som problematiskt att iaktta och övervaka lagen. Eftersom det dels är fråga om en grundläggande rättighet som tryggas i regeringsformen och dels om det integritetsskydd som är en målsättning för personregisterlagen och internationella konventioner om datasekretess skulle det med hänsyn till rättssäkerheten vara motiverat att avgöra en eventuell konflikt mellan stadgandena genom en ändring av lagstiftningen.

Personmatrikel- och släktforskningsregister

Eftersom personregisterlagen inte enligt 1 § 3 mom. orsakar någon ändring i rätten att ge ut tryckskrifter, kan användningen av personre-

gister i publikationsverksamhet inte kräva att datasekretessnämnden beviljar ett undantagslov. Datasekretessnämnden har lämnat de ansökningar som avser detta utan prövning. I praktiken har datasekretessnämnden dock ansett att personregisterlagen skall tillämpas bl.a. på de personregister som används som bakgrundsmaterial för publicerade personmatriklar och släktforskningar. Denna praxis har fastställts även i högsta förvaltningsdomstolens utslag (t.ex. HFD 21.11.1989/4218).

De register som bildats för personmatriklar och släktforskning har utgjort en betydelsefull del av praxisen rörande undantagslov med stöd av personregisterlagen. Vid utgången av 1992 hade till datasekretessnämnden inkommit sammanlagt 40 ansökningar om undantagslov för personmatriklar och 16 ansökningar beträffande släktforskning. Tillsammans har dessa ärenden utgjort 32 % eller ungefär en tredjedel i datasekretessnämndens praxis.

På basis av datasekretessnämndens praxis kan man anse att det för såväl personmatriklarna som släktforskningen är nödvändigt att bilda sådana personregister som enligt den nuvarande regleringen kräver ett undantagslov ifråga om anknytningskravet. Undantagstillstånd har i allmänhet beviljats men det finns också undantag. För att undantag skall kunna beviljas krävs det vägande skäl. Ifall den registrerade och den som uppgjort personmatrikeln eller släktforskningen inte t.ex. har haft annan inbördes kontakt än den registeransvariges intresse har undantagslov inte beviljats.

På basis av vedertagen praxis kan det anses att sedvanliga personmatriklar och släktforskningsregister inte såtillvida äventyrar den registrerades integritet, intressen eller rättigheter att ett undantagslovsförfarande av nuvarande art skulle vara nödvändigt i dylika fall. Den registrering som betjänar personmatriklar och släktforskning är en samhälleligt accepterad verksamhet för vilken den princip om självstyrning som personregisterlagen ger uttryck för samt stadgandena i personregisterlagen och -förordningen (476/87) skapar de rättsliga ramarna. Datasekretessnämnden har i sin praxis gett uttryck för att det dock inte såtillvida är absolut nödvändigt att föra personmatrikel- och släktforskningsregister att det för dem borde vara möjligt att inhämta och registrera personuppgifter om sådana personer som vill förbjuda detta. Envar bör ha rätt att med stöd

av principen om självbestämmanderätt över personuppgifter vilken är en del av integriteten, känna till hur uppgifter om honom själv används och utlämnas för en personmatrikel och släktforskning samt om han så vill rätt att förbjuda att uppgifter om honom används och utlämnas för sådana ändamål.

Utlämnande av personuppgifter ur ett privat register är möjligt under de förutsättningar som stadgas i 18 § personregisterlagen. I praktiken får uppgifter som inhämtats för eller finns i ett register inte utlämnas för en personmatrikel eller för släktforskning eftersom ett ur registerverksamhetens synvinkel tillräckligt omfattande samtycke av de registrerade i allmänhet inte är lätt att inhämta och inte heller de övriga förutsättningarna för utlämnande nödvändigtvis som sådana kan tillämpas på personmatriklar och släktforskning.

Om inte annat följer av särskilda stadganden förutsätter massutlämnande av personuppgifter ur ett register som med hjälp av automatisk databehandling förs av myndigheterna för en personmatrikel eller släktforskning enligt 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet antingen den registrerades samtycke eller tillstånd av datasekretessnämnden. Den som ansvarar för matrikel- eller släktforskningsregistret har i allmänhet inte möjlighet att av de registrerade med lätthet skaffa ett tillräckligt omfattande samtycke till att uppgifterna i registret utlämnas. Det kan tidvis vara svårt även för en myndighet att skaffa samtycke av de registrerade för att uppgifter för personmatrikel- eller släktforskningsändamål skall kunna utlämnas.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Utgångspunkt för propositionen är att det inte är motiverat att lämna massmediernas register helt utanför regleringen av datasekretessen. Att tillämpa personregisterlagen som sådan på dessa register innebär å andra sidan att konflikten mellan yttrandefriheten och personregisterlagen skulle kvarstå olöst. Av denna anledning föreslås det att personregisterlagen skall tillämpas partiellt på massmediernas register.

I propositionen har massmediernas personregister indelats i tre typer:

1. de redaktionella registren som används

uteslutande vid massmediernas redaktionsarbete,

2. de arkiv som består av i massmedierna publicerat material som sådant,

3. andra massmediala register såsom register för personaladministrationen och kundregistren.

Enligt propositionen skall personregisterlagen tillämpas på de redaktionella registren endast till den del fråga är om skydd av register (26 §) och tillsyn i anslutning till detta (29 §). På detta sätt löses konflikten mellan yttrandefriheten och personregisterlagen samt försäkras man sig om att också massmediernas register skyddas såväl tekniskt som i övrigt för obehörig inblandning av utomstående. Enbart det att registret innehåller en stor mängd uppgifter föranleder inte någon risk för datasekretessen förutsatt att registret är skyddat på ett sakligt sätt. Skyddet för individen i massmedierna har ordnats skilt. Vidare har man beaktat att de redaktionella registren inte används för annat än redaktionsarbete och att på basis av dem inga beslut fattas som gäller de registrerades intressen, rättigheter eller skyldigheter.

Registrering av i massmedierna publicerat material som sådant i ett register (arkiv) föreslås bli ställt helt utanför tillämpningsområdet för personregisterlagen. De behov av integritetsskydd och rättsskydd för individen som anknyter till register som innehåller publicerat material kan tryggas genom andra stadganden.

Däremot skall personregisterlagen som sådan tillämpas på de övriga massmediala registren. Dessa register, t.ex. register för personalförvaltningen och kundregister, avviker inte från motsvarande register som förs av andra registeransvariga varför det inte finns något behov av att ändra lagstiftningen till denna del.

Det föreslås att det skall göras lättare att föra personregister som är nödvändiga för personmatriklar och släktforskning så att för ett personregister för en personmatrikel och släktforskning utan hinder av anslutningskravet i 5 § 1 mom. personregisterlagen skall kunna inhämtas och i det registreras personuppgifter som närmare anges i en förordning. Huvudregeln skall vara att den registrerade informeras om att personuppgifter används för dessa ändamål ifall uppgifterna inhämtas av någon annan än av honom själv. Den registre-

rade skulle också ha en rätt att förbjuda att personuppgifter används och utlämnas för dessa ändamål.

Stadgandena i personregisterlagen och i lagen om allmänna handlingars offentlighet om hur personuppgifter kan utlämnas föreslås bli vidare så att ur ett personregister skall kunna utlämnas personuppgifter för en personmatrikel och släktforskning om inte den berörda uttryckligen har förbjudit att uppgifter om honom utlämnas för dessa ändamål. Förbudsrätten skall gälla endast sådana uppgifter som gäller honom själv. Sålunda skall en person inte kunna förbjuda att uppgifter inhämtas och registreras om en avliden anhörig.

I propositionen föreslås inga ändringar av de stadganden som gäller inhämtande och registrering av känsliga uppgifter. Dylika uppgifter skall följaktligen alltjämt kunna inhämtas och registreras endast med den registrerades samtycke eller datasekretessnämndens tillstånd. Vid släktforskning kan det uttryckligen finnas ett behov av att inhämta även känsliga uppgifter. I allmänhet inhämtas sådana uppgifter endast om avlidna personer.

I personregisterlagen finns inga direkta stadganden om datasekretess för avlidna personer. Såväl i datasekretessnämndens som högsta förvaltningsdomstolens praxis har det ansetts att lagen gäller även avlidna personer (t.ex. HFD 21.11.1989/4218 och HFD 9.11.1992/4018). Frågan om datasekretess för avlidna personer har blivit aktuell även i andra sammanhang än enbart då fråga varit om personmatriklar och släktforskning. Av denna anledning har man ansett att det inte finns någon orsak att ta ställning till detta i denna proposition. Frågan om datasekretess för avlidna personer kommer att bedömas i hela sin vidd i samband med den totalreform av personregisterlagen som är under planering.

I vår lagstiftning finns en stor mängd stadganden om tystnadsplikt för att den personliga integriteten skall kunna skyddas. Tystnadsplikten är i allmänhet i kraft en viss tid efter den persons död för vars skydd tystnadsplikten har stadgats. Då man beaktar syftet med personregisterlagen samt att även den tystnadsplikt som stadgats för att skydda den personliga integriteten upphör att vara i kraft inom en viss tid efter vederbörandes död är det motiverat att anse att också det behov av integritetsskydd som personregisterlagen tryggar kommer att minska då uppgifter inhämtas om sådana

personer som avlidit för länge sedan. Då man bedömer integritetsskyddets utsträckning i tiden ifråga om avlidna personer kan stadgandena om tystnadsplikt vara riktgivande.

Stadgandena om datasekretessnämnden och dataombudsmannen föreslås justerade så att lagen om dem skall ersättas med en ny lag och så att de gällande stadgandena i lag skall överföras till en förordning. Den föreslagna lagen innehåller endast några få ändringar av sakinnehållet i de gällande stadgandena. Största delen av dem är lagtekniska justeringar. De ändringar som föreslås orsakas delvis av att vissa stadganden i den gällande lagen har blivit onödiga efter att lagstiftningen om statens tjänstemän har trätt i kraft och delvis av behovet att även i övrigt klarlägga den nuvarande regleringen.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga nämnvärda ekonomiska verkningar.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inga verkningar i fråga om organisation eller personal. Förslaget om massmediernas register inverkar på dataombudsmannens uppgifter så att dennes behörighet i förhållande till massmediernas redaktionella register begränsas till enbart en skyldighet att övervaka att förpliktelsen att skydda de redaktionella registren iakttas och till möjligheten att ge anvisningar om hur registren skall skyddas. Dataombudsmannen skall inte i övrigt ha någon rätt att övervaka hur de redaktionella registren förs eller blandas i datainnehållet. I avseende å de personregister som består av publicerat material som sådant skall datasekretessmyndigheterna inte ha någon som helst behörighet eftersom dessa register helt och hållet skall stå utanför lagens tillämpningsområde.

Förslaget om personmatriklar och släktforskning kommer att styra och förenhetliga registerpraxisen inom de nämnda områdena och kommer sålunda att förenkla datasekretessmyndigheternas arbete. Om man avstår

från undantagstillstånd ifråga om personmatriklar och släktforskning kommer detta ytterligare att inverka på datasekretessnämndens arbete så att den mer än tidigare kan koncentrera sig på behandlingen av andra datasekretessärenden.

3.3. Verkningar för massmedierna och medborgarna

Förslaget om massmediernas register innebär för yttrandefriheten det att det inte för att yttrandefriheten skall få användas genom massmedierna kan uppställas sådana villkor med stöd av personregisterlagen, som ens indirekt kunde innebära att yttrandefriheten begränsas i förväg. Detta förutsätter dock att dataombudsmannens anvisningar om skydd för de redaktionella registren inte är sådana att de indirekt kan inverka på hur yttrandefriheten kommer att användas.

För den registrerade innebär förslaget om massmediernas register det att denne inte kan nyttja de i personregisterlagen stadgade rättigheterna då fråga är om ett personregister som innehåller publicerat material som sådant eller om ett personregister som tjänar massmediernas redaktionsarbete. Den registrerade skall sålunda inte ha rätt att t.ex. granska de uppgifter som har registrerats om honom i ett dylikt register. Han kan inte heller granska att de uppgifter om honom som finns i registret är riktiga eller yrka på att eventuella felaktiga uppgifter skall rättas. Man kan ingripa i eventuella kränkningar av integritetsskyddet i anslutning till massmediernas publikationsverksamhet efter det att uppgifterna har publicerats. Eventuella kränkningar av privatlivet skulle i så fall kunna åtgärdas bl.a. med hjälp av stadgandena i skadeståndslagen och strafflagen.

Förslaget om personmatriklar och släktforskning kommer att underlätta uppgörandet av personmatriklar och släktforskning genom att det blir tillåtet att inhämta, registrera och utlämna personuppgifter för sådana ändamål utan undantagslov av datasekretessnämnden direkt med stöd i stadgandena. Samtidigt kommer förslaget att styra och förenhetliga den registerpraxis som gäller hur personmatriklar och släktforskning skall utarbetas.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Förslaget om massmediernas personregister

Tidningarnas Förbund inkom i oktober 1992 tillsammans med Aikakauslehtien Liitto och Finlands Journalistförbund till justitieministeriet med ett initiativ om att personregisterlagstiftningen måtte revideras så att konflikten mellan yttrandefriheten och personregisterlagstiftningen så fort som möjligt kunde elimineras.

Justitieministeriet tillsatte i december 1992 en arbetsgrupp (*arbetsgruppen för pressens register*) som fick i uppdrag att utreda och bedöma förhållandet mellan yttrandefriheten och då särskilt massmediernas redaktionella register samt datasekretesslagstiftningen och att utarbeta de nödvändiga förslagen till stadganden. Arbetsgruppens betänkande blev klart i maj 1993.

Utlåtanden över betänkandet inbegärdes av de centrala mediaorganisationerna, samt av representanterna för massmedierna. Utlåtande har avgivits av bl.a. Aikakauslehtien Liitto, Tidningarnas Förbund, Finlands Journalistförbund rf, Aamulehti, Sanoma Osakeyhtiö, Finska Notisbyrån Ab samt Oy Yleisradio Ab och MTV Oy. I utlåtandena intog man en positiv hållning till arbetsgruppens förslag. Förslaget om massmediernas personregister har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet på basis av det betänkande som arbetsgruppen för pressens register gav jämte utlåtanden.

4.2. Förslaget om personmatriklar och släktforskning

Datasekretessnämnden inkom 1989 till justitieministeriet med ett initiativ om att personregisterlagen och -förordningen måtte ändras så att det skulle vara möjligt att inhämta och registrera personuppgifter för publicering av personmatriklar över vissa yrkeskårer eller med dem jämförbara grupper med samma teknik för regleringen som iakttagits för de registertyper som nämns i 5 § 4 mom. personregisterlagen. Datasekretessnämnden upprepade sitt initiativ 1991 och framförde att en reglering av det slag som gäller för matrikelregister skall utsträckas till att gälla även släktförteckningar.

Förslaget om personmatriklar och släktforskning bereddes som tjänsteuppdrag vid

justitieministeriet. Utlåtanden gavs av undervisningsministeriet, kyrkostyrelsen, kyrkostyrelsen för Finlands ortodoxa kyrkosamfund, befolkningsregistercentralen, Helsingfors universitet (Redaktionen för Finlands statskalender), dataombudsmannen samt Genealogiska Samfundet i Finland, Sukuseurojen Keskusliitto, Datateknik för släktforskning rf och Finska Historiska Samfundet. De som avgav ett utlåtande förhöll sig positivt till att det i personregisterlagstiftningen skall intas uttryckliga stadganden om register för släktforskning och personmatriklar. De anmärkningar som framfördes i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats då beredningen av ärendet fortsatt vid justitieministeriet.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionen

5.1. Samband med andra propositioner

I riksdagen behandlas regeringens proposition med förslag till ändring av strafflagen och vissa andra lagar (RP 94/1993 rd) vilka utgör andra skedet av totalrevideringen av strafflagstiftningen. I denna föreslås bl.a. att det straffstadgande som gäller en enskilds brott mot tystnadsplikten skall intas i 38 kap. strafflagen och att de straffstadganden som finns på andra ställen i lagstiftningen bl.a. det straffstadgande som ingår i 10 § 2 mom. i den gällande lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen skall ändras så att i dem ingår hänvisningar till strafflagen. Då riksdagen antar revideringen av strafflagen kan även det straffstadgande som ingår i lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen till alla delar ändras så att i det ingår en hänvisning till strafflagen.

5.2. Samband med internationella fördrag

Europarådets datasekretesskonvention tillåter en avvikelse från konventionens bestämmelser bl.a. då stadganden om detta ingår i konventionsstatens lagstiftning och det är absolut nödvändigt att göra avvikelser för att trygga rättigheterna och friheterna för de registrerade och andra i ett demokratiskt samhälle. Till de övrigas rättigheter och friheter hör även

yttrandefriheten. Datasekretesskonventionen ställer inga krav på hur medlemsstaterna reglerar förhållandet mellan yttrandefriheten och integritetsskyddet i sin lagstiftning. Man torde även kunna anse att en avgränsning av personmatrikel- och släktforskningsregistren på det föreslagna sättet så att de inte berörs av personregisterlagens anknytningskrav är möjligt med beaktande av datasekretesskonventionen. De länder som har ställt personmatrikel- och släktforskningsregistren utanför tillämpningsområdet för sina datasekretesslagar har inte lämnat sådan information om tillämpningsområdet som 3 art. i europarådets datasekretesskonvention förutsätter.

Det datasekretessdirektiv som utarbetas inom EU reglerar inte förhållandet mellan integritetsskyddet och yttrandefriheten. Där emot förpliktar det (9 art.) medlemsstaterna att balansera integritetsskyddet och yttrandefriheten i sin interna lagstiftning. Direktivutkastet tillåter medlemsstaterna att i detta syfte stifta undantag från direktivets stadganden om massmediernas redaktionella register.

I utkastet till direktiv om datasekretess ingår inga uttryckliga bestämmelser om behandlingen av personuppgifter för en personmatrikel eller för släktforskning. Då avsikten med

direktivet enligt utkastet är att skydda individen då personuppgifter behandlas och då detta skydd bör gälla all databehandlingsverksamhet — med undantag för registerverksamhet som en fysisk person bedriver enbart för ett enskilt och personligt behov — torde man kunna anse att direktivets allmänna principer om behandlingen av personuppgifter skall vara tillämpliga även då personuppgifter behandlas för en personmatrikel eller för släktforskning.

5.3. Totalrevidering av personregisterlagen

I justiteministeriet har man för avsikt att särskilt utreda behovet av en totalrevidering av personregisterlagen på basis av de erfarenheter som erhållits av lagtillämpningen och även med beaktande av det datasekretessdirektiv som utarbetas inom EU. I detta sammanhang kan man granska den ställning de personregister för publikationsverksamhet som förs av andra än massmedierna har, samt förhållandet mellan datasekretessen samt yttrandefriheten och tryckfriheten i hela sin omfattning. I detta sammanhang skall även frågan om datasekretess för avlidna personer bedömas.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Personregisterlagen

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Förhållandet mellan personregisterlagen och de redaktionella registren kommer till uttryck i 1 §:s nya 3 mom. Paragrafen anger lagens tillämpningsområde och i 3 mom. finns en uttömmande förteckning över de stadganden i personregisterlagen som i tillämpliga delar skall gälla de redaktionella registren. Sådana stadganden är lagens 2 §, i vilken redaktionella register definieras, 26 § i vilken stadgas om skyldigheten att skydda ett register samt 29 § i vilken stadgas om en skyldighet för dataombudsmannen att

övervaka att plikten att skydda de redaktionella registren uppfylls och om hans rätt att av den registeransvariga erhålla de uppgifter som behövs för tillsynen. Enligt förslaget skall personregisterlagen tillämpas på redaktionella register endast till den del det är fråga om att skydda dessa.

Personregisterlagen reglerar inte publicering av personuppgifter i en tryckskrift. Detta uttrycks i gällande 1 § 3 mom. genom konstaterandet att lagen inte medför ändringar i rätten att utge tryckskrifter. Utan att stadgandet ändras i sak föreslås att ordalydelsen för klarhetens skull justeras så att det konstateras att om rätten att utge tryckskrifter stadgas särskilt. Stadgandet hänvisar till 10 § regeringsformen i vilken tryckfriheten garanteras som en

grundläggande fri- och rättighet för medborgarna samt på tryckfrihetslagen i vilken närmare stadganden om tryckfriheten ges.

De personregister för vilka inhämtas och i vilka registreras enbart sådant material som publicerats i massmedierna i just den form det publicerats, är inte speciellt problematiska med hänsyn till personregisterlagen fastän de kan utgöra sådana personregister som avses i lagen. Då fråga är om publicerat material kan behovet av integritets- och rättsskydd som anknyter till detta tryggas genom andra stadganden bl.a. stadgandena i 27 kap. 3 a § strafflagen.

Av denna orsak föreslås att de personregister som innehåller enbart material som publicerats i massmedierna, i det nya 1 § 4 mom. skall ställas helt utanför tillämpningsområdet för personregisterlagen. Dylika register är t.ex. massmediernas textarkiv, för vilka nyheter inhämtas och registreras, artiklar och annat publicerat material. Även sådana bildarkiv, som innehåller enbart publicerade bilder skall med stöd av den föreslagna paragrafen stå utanför lagens tillämpningsområde. En registrering av publicerat material som sådant skulle inte nödvändigtvis förutsätta att t.ex. hela artikeln eller nyheten registreras. Materialet kan sålunda registreras även i mindre delar. En förutsättning är dock att delarna inte avskiljs från det ursprungliga sammanhanget. Stadgandet skulle sålunda inte berättiga t.ex. en registrering av enskilda uppgifter lösryckta ur det sammanhang i vilket de ursprungligen har publicerats.

Stadgandet skall gälla såväl traditionella pappersbaserade, manuella textarkiv, s.k. urklipparkiv som textarkiv som upprätthålls med hjälp av automatisk databehandling. Stadgandet ställer utanför tillämpningsområdet för personregisterlagen också de personregister som upprätthålls av andra än massmedierna och som enbart som sådant innehåller material som publicerats i massmedierna.

2 §. *Definitioner.* Redaktionella register skall definieras i en ny 2 a punkt som skall fogas till 2 §. Med ett redaktionellt register avses i förslaget ett sådant personregister som är avsett att användas enbart vid massmedialt redaktionsarbete och som inte kan användas av andra. Med ett massmedium avses i förslaget pressen, radion och televisionen. Även sådana personregister vid nyhetsbyråerna som betjänar pressens, radions eller televisionens publikationsverksamhet eller nyhetsbyråns egen publi-

kationsverksamhet kommer att vara i förslaget nämnda redaktionella register förutsatt att de uppfyller de krav som ställs på ett redaktionellt register. En nyhetsbyrå t.ex. Finska Notisbyrån skall jämföras med ett massmedium i de fall då det publicerar egna nyheter.

Uppgifterna i ett redaktionellt register kan användas för alla de åligganden som anknyter till redaktionsarbetet även t.ex. som bakgrundsmaterial för intervjuer. Däremot skall uppgifterna i registren inte få användas för andra ändamål såsom för administration eller marknadsföring av ett massmedium. Den ansvariga för ett redaktionellt register skall ha en i 26 § stadgad skyldighet att handha registerskyddet. Även det krav som ingår i definitionen på ett redaktionellt register om att ett sådant register inte får nyttjas av andra understryker den registeransvariges skyldighet att sköta om att registret skyddas.

Stadgandet ger ingen definition på den som är ansvarig för ett redaktionellt register. Den registeransvarige skall anges på samma sätt som i personregisterlagen. Ett redaktionellt register kan vara ett administrativt register som ett massmedium, t.ex. en dagstidning, för eller ett register som förs av en enskild redaktör eller free lance redaktör.

Till 2 § personregisterlagen föreslås också fogad en ny 7 a punkt i vilken begreppet personmatrikel skall definieras. Med en personmatrikel avses i förslaget ett personregister som är avsett att publiceras och i vilket den sammanbindande länken mellan de registrerade är ett visst yrke eller en viss utbildning, medlemskap i ett arbets- eller annat samfund samt ställning eller framgång inom kulturlivet, sporten, näringslivet eller inom någon annan samhällssektor eller annan omständighet som kan jämföras med dessa. Definitionen på en personmatrikel täcker såväl de personregister som förs med hjälp av automatisk databehandling som de som förs manuellt och som är avsedda att publiceras. Definitionen reglerar inte hur personmatrikeln skall publiceras. Den lämpar sig sålunda förutom för personmatriklar som publiceras genom traditionella tryckningsmetoder även för personmatriklar som ges ut med hjälp av nyare tekniska metoder såsom t.ex. CD-ROM -skivor. Vilket personregister som helst för vilket inhämtas och i vilket registreras sådana personuppgifter som nämns i 7 a punkten skall dock inte betraktas som personmatriklar i lagens mening. För att uppfylla

kriterierna på en personmatrikel enligt definitionen skall ett personregister vara avsett att publiceras.

Typiska personmatriklar är t.ex. förteckningar och kalendrar över personer som hör till en viss yrkeskår såsom Finlands Jurister, Finlands Tandläkare, Finlands Forstmästare, Diplomingenjörerna och Arkitekterna, Ekonommatrikeln och Rakentajain Kalenteri samt personförteckningar över personer som hör eller hört till ett arbets- eller annat samfund såsom festmatriklar för läroinrättningar och ämbetsverk, föreningsmatriklar och statskalendern. Personmatriklar är även de personförteckningar över påverkare inom vetenskap, konst samt ekonomi och samhälle såsom verken "Kuka kukin on" och "Vem och Vad". Utöver dessa typiska personmatriklar har matriklar uppgjorts t.ex. över krigsveteranerna på en viss ort och över den förflyttade befolkningen i en viss by år 1939. Däremot kan inte de offentliga uppgifterna om beskattningen dvs. uppgifter om de skattskyldigas beskattningsbara inkomst och förmögenhet samt om debiterade skatter och avgifter, tidigare de s.k. skattelängderna anses utgöra sådana personförteckningar som avses med personmatrikel i detta sammanhang. Om dem stadgas särskilt i beskattningslagen (482/58).

5 §. *Införande av personuppgifter i personregister.* I 5 § 4 mom. personregisterlagen föreslås personmatriklar och släktforskning fogade till den förteckning över ändamål som ingår i momentet och för vilka personuppgifter utan hinder av paragrafens 1 mom. skall få inhämtas och registreras i ett personregister. Om de personuppgifter som utan hinder av lagens 5 § 1 mom. får inhämtas och registreras i ett register för en personmatrikel eller för släktforskning skall närmare stadganden ges i personregisterförordningen.

För ett släktforskningsregister skall man få inhämta och i det registrera uppgifter om namnet på en person som hör till en släkt och namnet på maken, födelsetid och -ort, tid och ort för vigsel, tid och ort för dödsfall samt titel och yrke. För upprätthållande av de kontakter som behövs för släktforskningen skall för släktforskningsregistret kunna inhämtas och i det registreras även adressuppgifter. De uppgifter som uppräknats är typiskt sådana personuppgifter som förekommit i datasekretessnämndens praxis. Av datasekretessnämnden har anhållits om undantagslov vilket beviljats

för att dessa uppgifter skall kunna inhämtas för och registreras i ett släktforskningsregister. Vidare skall för släktforskning kunna inhämtas och registreras andra personuppgifter som är nödvändiga för släktforskningen. Med make avses i förslaget såväl den nuvarande som en exmake. Om maken skall uppgifter alltså kunna inhämtas och registreras endast med dennes uttryckliga samtycke eller datasekretessnämndens tillstånd.

En bedömning av andra för släktforskning nödvändiga personuppgifter förutsätter en prövning från fall till fall. Då man bedömer hur nödvändiga de personuppgifter är som används för släktforskning skall man sålunda t.ex. bedöma den betydelse som de uppgifter som inhämtas har för just den släktforskningen. Då man bedömer hur nödvändiga de uppgifter som inhämtas för och registreras i släktforskningsregister är skall man vidare beakta det allmänna relevanskrav som stadgas i 5 § 2 mom. personregisterlagen för registerverksamheten som sådan och för de uppgifter som skall registreras i ett register. Såväl det i lagen stadgade allmänna relevanskravet som det relevanskrav som föreläs styr å ena sidan den registeransvariges verksamhet och ger å andra sidan datasekretessmyndigheterna en möjlighet att bedöma registerverksamhetens lagenlighet.

För en personmatrikel skall man för ett register få inhämta och i det registrera uppgifter om namnet på den registrerade och dennes make, födelsetid och -ort, tid för vigsel, tid och ort för dödsfall samt titel och yrke. Vidare skall man i en personmatrikel få registrera uppgifter om namnen på barnen och föräldrarna, födelsetid och -ort, tid och ort för dödsfall samt titel och yrke. I ett personmatrikelregister skall man vidare få registrera uppgifter om de faktorer som nämns i 2 § 7 a punkten och som anger sambandet mellan de registrerade. En sådan uppgift kan vara t.ex. uppgifter i personmatriklar som utarbetas på basis av medlemskap i ett arbets- eller annat samfund om när den registrerade har varit medlem i vederbörande samfund, eller i personmatriklar för en viss yrkeskår uppgifter om när de registrerade avslutat sin utbildning. I ett personmatrikelregister skall man också få registrera den registrerades adressuppgifter för kontakttagning. Med make avses i förslaget såväl den nuvarande som en exmake. I motsats till vad som gäller för släktforskning skall datainnehållet i personmatrikelregister anges uttömmande i förord-

ningen. Andra uppgifter än de som uppräknats skall kunna inhämtas och registreras endast med samtycke av den registrerade eller med tillstånd av datasekretessnämnden.

Fastän man enligt förslaget skall kunna inhämta och registrera personuppgifter i ett register som upprätthålls för personmatriklar och släktforskning, direkt med stöd av stadgandena, kan man anse att den goda registreringssed som anges i 3 § personregisterlagen förutsätter att de uppgifter som är nödvändiga i första hand inhämtas av den registrerade själv. Sålunda kan uppgifterna i allmänhet med den registrerades samtycke registreras i en sådan utsträckning som denne har meddelat. Då uppgifterna inhämtas av den registrerade själv blir det även lättare för den registeransvarige att uppfylla sin skyldighet att försäkra sig om att de uppgifter som skall registreras är felfria och aktuella.

18 §. *Utlämnande av uppgifter ur personregister.* Till paragrafen föreslås fogat ett nytt 4 mom. i vilket skall stadgas om hur personuppgifter i ett personregister eller personuppgifter som inhämtats för ett personregister kan utlämnas för en personmatrikel eller för släktforskning. För sådana ändamål skall man enligt förslaget få utlämna personuppgifter som den registeransvarige enligt förordning har rätt att inhämta och registrera i ett personmatrikel- eller släktforskningsregister. Det skall följaktligen vara fråga om de ovan i 5 § nämnda uppgifterna som den ansvarige för ett personmatrikel- och släktforskningsregister utan hinder av anknytningskravet i 5 § 1 mom. har rätt att inhämta för och registrera i ett dylikt register. En förutsättning för att uppgifterna skall kunna utlämnas skall vidare vara att den registrerade inte har förbjudit att uppgifter om honom utlämnas för dessa ändamål.

Det föreslagna stadgandet skall gälla då en enskild uppgift utlämnas ur ett personregister som förs av en enskild. Massutlämnande av personuppgifter ur ett privat register för personmatriklar och släktforskning bestäms enligt lagens 19 §. Det är utan den registrerades samtycke eller datasekretessnämndens tillstånd möjligt med stöd av paragrafens 1 mom. 3 punkt dvs. då mottagaren har rätt att registrera de uppgifter som utlämnas i ett personregister samt utlämnandet och användningen av uppgifterna inte äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans intressen och rättigheter. Det föreslagna stadgandet gör det möjligt,

förutsatt att massutlämnande av uppgifter är möjligt med stöd av lagens 19 §, bl.a. att utlämna personuppgifter för en annan släktforskning ur ett personregister som upprätthålls för släktforskning.

23 §. *Förbudsrätt.* Till personmatriklar och släktforskning hör persondatabaser av många olika slag. Personmatriklar uppgörs ibland även för rent kommersiella ändamål. Då man enligt 5 § 4 mom. i den föreslagna formen skall få inhämta och registrera personuppgifter för personmatriklar och släktforskning utan den registrerades medverkan, är det med hänsyn till den registrerades integritetsskydd motiverat att denne har rätt att få kännedom om att uppgifter om honom själv används för sådana ändamål och att han om han så önskar kan förbjuda att uppgifterna används och utlämnas för sådana ändamål. Av denna anledning föreslås att den förbudsrätt som föreslås i paragrafen också skall gälla då personuppgifter används eller utlämnas för personmatrikel- och släktforskningsändamål. Förbudsrätten skall utsträcka sig endast till uppgifter om den registrerade själv. Av definitionen på en personuppgift följer att förbudsrätten inte utgör hinder för att t.ex. sådana uppgifter om personalen i ett ämbetsverk som anknyter till skötseln av en offentlig tjänst eller befattning inhämtas för och registreras i ämbetsverkets matrikel.

Vid släktforskning torde det vara mer sällsynt än i fråga om personmatriklar att den registrerade förbjuder att uppgifter om honom inhämtas och registreras för detta ändamål. Trots detta är det motiverat att man har rätt att då man så önskar förbjuda att uppgifter intas även i ett släktforskningsregister. I vissa fall känner en person inte nödvändigtvis en fast samhörighet med släkten fastän han juridiskt hör till den, t.ex. adoptivbarn.

24 §. *Anmälan om användning av personregister i vissa fall.* Såsom ovan nämnts hör till integritetsskyddet enligt personregisterlagen bl.a. rätten att känna till och besluta om användningen av uppgifter om den registrerade själv vid registerverksamhet. Eftersom personuppgifter enligt förslaget skall kunna inhämtas även ur övriga uppgiftskällor än den registrerade själv föreslås i det nya 3 mom. som fogas till 24 § att den registeransvarige på lämpligt sätt skall informera den registrerade om att personuppgifter för en personmatrikel eller för

släktforskning kommer att registreras i de fall då personuppgifterna inhämtas från annat håll än av den registrerade själv. I meddelandet skall också nämnas var uppgifterna har inhämtats. Den informationsskyldighet som föreslås förstärker också den registrerades möjligheter att nyttja förbudsrätten enligt 23 §.

Man behöver dock inte ge någon information om det är omöjligt eller om det inte är möjligt utan oskäligt besvär. Då man bedömer huruvida oskäligt besvär kan orsakas av att informationen ges skall man beakta bl.a. antalet registrerade samt huruvida den registeransvarige redan känner till de registrerades kontaktuppgifter eller om de borde skaffas särskilt för denna information. Informationsskyldigheten kunde orsaka oskäligt besvär t.ex. då personuppgifterna har inhämtats enbart från andra källor än de registrerade själva och den registeransvarige inte har adressuppgifter på de registrerade och dessa inte lätt kan inhämtas. Det är omöjligt att iakttä informationsskyldigheten t.ex. då man inhämtar uppgifter om avlidna.

29 §. *Datasekretessmyndigheter.* Den som är ansvarig för ett redaktionellt register är enligt lagens 26 § skyldig att ombesörja att personregistret och uppgifterna i det har skyddats på ett sakligt sätt mot otillbörlig behandling, användning, förstörelse och ändring samt otillbörligt tillgripande. Kretsen av personer som använder registret måste sålunda tekniskt avgränsas så att utomstående inte kommer in i det. Av den som handhar skyddet för registren förutsätts också att han åt personalen ger tillräckliga anvisningar om hur register skall skyddas.

Dataombudsmannen skall utöva tillsyn över att skyldigheten att skydda de redaktionella registren iakttas. Ett stadgande om detta förslås fogat till 29 § som ett nytt 2 mom. Dataombudsmannen skall även kunna utfärda anvisningar om hur de redaktionella registren skall skyddas. För sin övervakningsuppgift skall dataombudsmannen ha rätt att få nödvändiga uppgifter om sådana register. Rätten att få upplysningar skulle begränsas till omständigheter som gäller hur de redaktionella registren förs. Däremot skall den inte utsträckas till datainnehållet i de redaktionella registren.

I paragrafens 3 mom. föreslås sådana justeringar som följer av det förslag till lag om datasekretessnämnden och dataombudsmannen som ingår i propositionen.

1.2. Lag om ändring av 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet

18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet föreslås ändrad så att ur ett personregister som en myndighet för med hjälp av automatisk databehandling skall för en personmatrikel och för släktforskning kunna utlämnas som massutlämnande sådana uppgifter som anges i förordning. Förordningshänvisningen avser 2 a och 2 b §§ personregisterförordningen. I dessa skall de uppgifter uppräknas som utan hinder av 5 § 1 mom. personregisterlagen får inhämtas och registreras för släktforsknings- eller personmatrikelregister. En ytterligare förutsättning för massutlämnande av personuppgifter för personmatriklar eller släktforskning skall vara att utlämnandet uppfyller kraven i 19 § 1 mom. 3 punkten personregisterlagen. Ett massutlämnande av uppgifter skall sålunda förutsätta att den som erhåller uppgifterna har rätt enligt personregisterlagen att registrera uppgifterna i ett personregister och att uppgifterna utlämnas och används så att det inte äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans intressen och rättigheter eller statens säkerhet. Massutlämnande av personuppgifter för en personmatrikel och för släktforskning skall vidare förutsätta att den registrerade inte med stöd av 23 § personregisterlagen har förbjudit att uppgifter om honom utlämnas för dessa ändamål.

Förslaget reglerar inte utlämnande av enskilda personuppgifter ur personregister vid en myndighet för släktforskning eller en personmatrikel. Detta bestäms i enlighet med stadgandena om offentlighet och sekretess för uppgifterna.

Sådana myndighetsregister som används då personmatriklar uppgörs och som uppgiftskällor vid släktforskning är t.ex. befolkningsdatasystemet och särskilt beträffande släktforskning de kyrkböcker som förs av den evangelisk-lutherska kyrkan och det ortodoxa kyrkosamfundet. Då personmatriklar uppgörs kan även de matriklar som myndigheterna upprätthåller vara en central uppgiftskälla.

Om hur uppgifter skall utlämnas ur befolkningsdatasystemet stadgas i 6 kap. befolkningsdatalagen (507/93). I kapitlet stadgas bl.a. om de allmänna förutsättningarna för utlämnande av uppgifter, om för vilka ändamål uppgifter kan utlämnas samt om massutlämnande av uppgifter. Eftersom lagen om allmänna hand-

lingars offentlighet enligt 1 § 2 mom. befolkningsdatalagen skall tillämpas på befolkningsdatasystemet endast ifråga om partsoffentligheten skall utlämnande av uppgifter ur befolkningsdatasystemet för släktforskning eller en personmatrikel bestämmas enligt stadgandena i befolkningsdatalagen.

1.3. Lag om datasekretessnämnden och dataombudsmannen

1 §. I paragrafens 1 mom. skall stadgas om datasekretessmyndigheterna. Stadgandets 1 mom. motsvarar 1 § i den gällande lagen. Som 2 mom. i paragrafen har intagits 8 § 1 mom. i den gällande lagen med vissa justeringar av ordalydelsen.

2 §. I 2 § skall stadgas om datasekretessnämndens uppgifter. Stadgandet motsvarar 3 § i den gällande lagen med justeringar av ordalydelsen.

3 §. De stadganden om sammansättningen av datasekretessnämnden och om hur den skall tillsättas som ingår i 2 § i den gällande lagen föreslås bli överförd till förordningen. I lagens 3 § skall intas en hänvisning om detta.

4 §. I paragrafen skall stadgas om tjänsteansvar för datasekretessnämndens ordförande och övriga ledamöter. Stadgandet motsvarar 4 § 1 mom. i den gällande lagen.

5 §. I paragrafen skall stadgas om dataombudsmannens uppgifter. Stadgandet motsvarar i sak den 7 § i gällande lag och 2 § förordningen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen. I stadgandena har ordalydelsen justerats.

6 §. I paragrafens 1 mom. skall stadgas om hur dataombudsmannen skall utnämnas. Stadgandet motsvarar till sitt innehåll 6 § 1 mom. i den gällande lagen. Om dataombudsmannen och dataombudsmannens byrå skall enligt paragrafens 2 mom. stadgas i förordning.

7 §. I paragrafen skall stadgas om rätten för datasekretessnämnden och dataombudsmannen att använda sakkunniga. Enligt 5 § i gällande lag har datasekretessnämnden rätt att höra sakkunniga samt att inbegära utlåtanden av dem. Dataombudsmannen har med stöd av 32 § personregisterlagen rätt att vid granskning av personregister använda sådana sakkunniga som datasekretessnämnden har godkänt. Dataombudsmannen har dock i praktiken ett

behov av att använda sakkunniga även i andra sammanhang än vid granskning av register. Av denna anledning föreslås i 7 § stadgat att dataombudsmannen skall ha rätt att använda sakkunniga även utöver sina granskningsuppdrag.

8 §. Om polisens skyldighet att ge handräckning åt dataombudsmannen skall stadgas i 8 §. Stadgandet motsvarar 9 § i den gällande lagen.

9 §. Paragrafen skall innehålla ett stadgande om tystnadsplikt för datasekretessmyndigheterna. Om datasekretessmyndigheternas tystnadsplikt stadgas i 10 § i gällande lag. Stadgandet skyddar den enskildes personliga förhållanden och ekonomiska ställning samt affärs- och yrkeshemligheter och tekniskt skydd för register. Målsättningen med datasekretesslagstiftningen är enligt 1 § personregisterlagen förutom att skydda den personliga integriteten även att trygga statens säkerhet i registerverksamheten. Av denna anledning föreslås att stadgandet om tystnadsplikt för datasekretessmyndigheterna för enhetlighetens skull skall kompletteras så att även sådana uppgifter som anknyter till statens säkerhet skall omfattas av tystnadsplikten.

Stadgandet om tystnadsplikt för datasekretessmyndigheterna föreslås vidare kompletterat så att tystnadsplikten skall omfatta även de utomstående personer som utför uppdrag för datasekretessmyndigheterna. Tystnadsplikten skall sålunda omfatta t.ex. de personer som med stöd av serviceavtal sköter adb-anläggningar eller planerar datasystem.

10 §. Paragrafen skall innehålla ett straffstadgande för brott mot den i 9 § stadgade tystnadsplikten. Stadgandet skall tillämpas på en enskilds brott mot tystnadsplikten. Beträffande tjänstemän och arbetstagare vid offentliga samfund skall i paragrafen hänvisas till 40 kap. 5 § (729/89) strafflagen i vilken stadgas om brott mot tystnadsplikt av en tjänsteman och en arbetstagare vid ett offentligt samfund.

Då riksdagen antar den ändring av strafflagen som ingår i den proposition som omfattar det andra skedet av totalrevideringen av strafflagen och som nu är under behandling kan även det straffstadgande som ingår i lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen ändras till alla delar så att i det hänvisas till strafflagen.

11 §. Paragrafen skall innehålla en fullmakt att utfärda en förordning.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Om de personuppgifter som utan hinder av 5 § 1 mom. personregisterlagen får inhämtas för och registreras i ett register för personmatrklar eller släktforskning skall stadgas närmare i personregisterförordningen.

Med stöd av 3 §, 6 § 2 mom. och 11 § lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen skall en förordning ges i vilken stadgas om datasekretessnämndens sammansättning och tillsättande samt om medlemmarnas behörighetsvillkor och ärendenas handläggning i nämnden. Vidare skall i förordningen stadgas

bl.a. om tjänsterna vid byrån och om hur de skall besättas.

Utkast till förordningar ingår i bilaga 2 i denna proposition.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av personregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i personregisterlagen av den 30 april 1987 (471/87) 1 § 3 mom., 5 § 4 mom., 23 § och 29 § 3 mom., samt

fogas till 1 § ett nytt 4 mom., till 2 § nya 2 a och 7 a punkter, till 18 § ett nytt 4 mom. varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., till 24 § ett nytt 3 mom. samt till 29 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. och det ändrade 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

För redaktionella register gäller i tillämpliga delar endast 2, 26 och 29 §§ i denna lag.

Om rätten att utge tryckskrifter stadgas särskilt. Denna lag tillämpas inte på personregister som innehåller enbart i massmedierna publicerat material som sådant.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2 a) *redaktionellt register* ett personregister som är avsett enbart för redaktionsarbete i ett

massmedium och som inte står till utomståendes förfogande,

7 a) *personmatrikel* ett personregister som är avsett att publiceras och i vilket de registrerade förenas av ett visst yrke eller en viss utbildning, medlemskap i ett arbetssamfund eller något annat samfund eller ställning eller framgång inom kultur, idrott eller näringsliv eller någon annan samhällssektor eller någon annan omständighet som kan jämföras med dessa,

5 §

Införande av personuppgifter i personregister

För kreditupplysningsverksamhet samt di-

reklamekl, telefonförsäljning, annan direkt marknadsföring, adresstjänst, opinions- och marknadsundersökningar samt för vetenskaplig forskning, statistik, personmatrikel och släktforskning får utan hinder av 1 mom. personuppgifter inhämtas och införas i personregister. Om användningen av sådana personregister och om de uppgifter som införas i dem stadgas närmare genom förordning.

18 §

Utlämnande av uppgifter ur personregister

För en personmatrikel eller för släktforskning får ur ett personregister, om den registrerade inte har förbjudit det, utlämnas sådana uppgifter som den registeransvarige enligt förordning har rätt att inhämta och införa i ett sådant register.

23 §

Rätt att förbjuda användning eller utlämnande av uppgifter

Den registrerade har rätt att förbjuda den registeransvarige att använda eller lämna ut uppgifter om honom själv för direktreklam, telefonförsäljning och annan direkt marknadsföring, adresstjänst, marknads- och opinionsundersökningar samt personmatrikel och släktforskning.

24 §

Anmälan om användning av personregister i vissa fall

Om uppgifter inte har inhämtats hos den registrerade själv, skall den registeransvarige på lämpligt sätt underrätta den registrerade om att personuppgifter registrerats för en personmatrikel eller för släktforskning. I meddelandet skall även nämnas var uppgifterna har inhämtats. Ett meddelande behöver dock inte lämnas om det är omöjligt eller om meddelandet inte kan lämnas utan oskäligt besvär.

29 §

Datasekretessmyndigheter

Dataombudsmannen utövar tillsyn över att skyldigheten att skydda redaktionella register fullgörs och kan meddela anvisningar om skyddande av registren. Dataombudsmannen har rätt att i detta syfte av den registeransvarige få nödvändiga uppgifter om registren.

Om datasekretessmyndigheterna och deras uppgifter stadgas i lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen (/).

Denna lag träder i kraft den
19 .

2.

Lag

om ändring av 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51), sådant detta lagrum lyder i lag av den 30 april 1987 (472/87), ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

18 a §

Ur ett personregister som nämns i 1 mom. får som massutlämnande i enlighet med personregisterlagen för en personmatrikel eller för släktforskning ges ut sådana personuppgifter som närmare anges i förordning, om utlämnande

det uppfyller kraven i 19 § 1 mom. 3 punkten personregisterlagen och den registrerade inte har förbjudit att uppgifterna lämnas ut.

Denna lag träder i kraft den
19 .

3.

Lag

om datasekretessnämnden och dataombudsmannen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

För behandlingen av ärenden som avses i personregisterlagen (471/87) finns i samband med justitieministeriet en datasekretessnämnd och en dataombudsmannatjänst.

Dataombudsmannen har en byrå med tjänstemän som föredragande och annan personal. Byråchefen vid dataombudsmannens byrå biträder dataombudsmannen och är ställföreträdare för honom. Byråchefen kan på förordnande av dataombudsmannen föra talan på dennes vägnar.

Datasekretessnämnden

2 §

Datasekretessnämnden skall

1) behandla och avgöra de ärenden i vilka den enligt personregisterlagen skall besluta,

2) behandla frågor som hänger samman med personregister och som är principiellt viktiga för tillämpningen av lagen, samt

3) följa behovet av att utveckla personregisterlagstiftningen och ta nödvändiga initiativ.

3 §

Om datasekretessnämndens sammansättning och om den skall tillsättas stadgas i förordning.

4 §

Datasekretessnämndens ordförande och övriga medlemmar handlar under tjänsteansvar.

Dataombudsmannen

5 §

Dataombudsmannen skall

1) behandla och avgöra ärenden som gäller personregister så som i 33—36 §§ personregis-

terlagen stadgas samt sköta övriga uppgifter som följer av personregisterlagen,

2) följa den allmänna utvecklingen i fråga om personregisterpraxis samt ta nödvändiga initiativ,

3) sköta om den informationsverksamhet som hör till hans verksamhetsområde, samt

4) sköta det internationella samarbete som har samband med personregister.

6 §

Dataombudsmannen utnämns av republikens president på framställning av statsrådet på viss tid, högst fem år i sänder utan att tjänsten har förklarats ledig. Den som har utnämnts till dataombudsman är fri från skötseln av annan tjänst eller befattning under den tid han är dataombudsman.

Om dataombudsmannen och dataombudsmannens byrå stadgas i förordning.

Särskilda stadganden

7 §

Datasekretessnämnden och dataombudsmannen har rätt att höra sakkunniga samt att inbegära utlåtanden av dem.

8 §

Polisen är skyldig att vid behov ge dataombudsmannen handräckning när han fullgör de åligganden som ankommer på honom.

9 §

En medlem eller sekreterare i datasekretessnämnden, dataombudsmannen eller den som är anställd hos honom och den som handhar deras uppgifter får inte för utomstående olovligt röja eller till egen fördel utnyttja vad han i sitt uppdrag har fått veta om någons personliga förhållanden, ekonomiska ställning, affärs-

eller yrkeshemligheter eller ärende som gäller statens säkerhet eller tekniskt skydd för register. Detsamma gäller en sakkunnig som avses i 7 § i denna lag eller i 32 § personregisterlagen.

Vad som stadgas ovan i 1 mom. utgör inte hinder för att uppgifter om tekniskt skydd för register lämnas för brottsutredning eller för väckande av åtal.

10 §

Den som i strid med 9 § röjer eller använder de uppgifter som där avses skall för *brott mot datasekretessmyndighets tystnadsplikt* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. På brott mot

tjänstemans eller offentligt anställd arbetstagares tystnadsplikt tillämpas dock 40 kap. 5 § strafflagen.

11 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

Denna lag träder i kraft den

19 .

Genom denna lag upphävs lagen den 30 april 1987 om datasekretessnämnden och dataombudsmannen (474/87).

Helsingfors den 22 december 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

1.

Lag**om ändring av personregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i personregisterlagen av den 30 april 1987 (471/87) 1 § 3 mom., 5 § 4 mom., 23 § och 29 § 3 mom., samt

fogas till 1 § ett nytt 4 mom., till 2 § nya 2 a och 7 a punkter, till 18 § ett nytt 4 mom. varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., till 24 § ett nytt 3 mom. samt till 29 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. och det ändrade 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag medför ingen ändring i rätten att utge tryckskrifter.

För redaktionella register gäller i tillämpliga delar endast 2, 26 och 29 §§ i denna lag.

Om rätten att utge tryckskrifter stadgas särskilt. Denna lag tillämpas inte på personregister som innehåller enbart i massmedierna publicerat material som sådant.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2 a) redaktionella register ett personregister som är avsett enbart för redaktionsarbete i ett massmedium och som inte står till utomståendes förfogande,

7 a) personmatrikel ett personregister som är avsett att publiceras och i vilket de registrerade förenas av ett visst yrke eller en viss utbildning, medlemskap i ett arbetssamfund eller något annat samfund eller ställning eller framgång inom kultur, idrott eller näringsliv eller någon annan samhällssektor eller någon annan omständighet som kan jämföras med dessa.

5 §

Införande av personuppgifter i personregister

För kreditupplysningsverksamhet samt di-

För kreditupplysningsverksamhet samt di-

Gällande lydelse

reklameklam, telefonförsäljning, annan direkt marknadsföring, adresstjänst, opinions- och marknadsundersökningar samt för vetenskaplig forskning och statistik får utan hinder av 1 mom. personuppgifter inhämtas och införas i personregister. Om användningen av sådana personregister och om de uppgifter som införas i dem stadgas närmare genom förordning.

Föreslagen lydelse

reklameklam, telefonförsäljning, annan direkt marknadsföring, adresstjänst, opinions- och marknadsundersökningar samt för vetenskaplig forskning, statistik, *personmatrikel och släktforskning* får utan hinder av 1 mom. personuppgifter inhämtas och införas i personregister. Om användningen av sådana personregister och om de uppgifter som införas i dem stadgas närmare genom förordning.

18 §

Utlämnande av uppgifter ur personregister

För en personmatrikel eller släktforskning får ur ett personregister, om den registrerade inte har förbjudit det, utlämnas sådana uppgifter som den registeransvarige enligt förordning har rätt att inhämta och införa i ett sådant register.

23 §

Rätt att förbjuda användning eller utlämnande av uppgifter

Den registrerade har rätt att förbjuda den registeransvarige att använda eller lämna ut uppgifter om honom själv för direktreklam, telefonförsäljning och annan direkt marknadsföring, adresstjänst samt marknads- och opinionsundersökningar.

23 §

Rätt att förbjuda användning eller utlämnande av uppgifter

Den registrerade har rätt att förbjuda den registeransvarige att använda eller lämna ut uppgifter om honom själv för direktreklam, telefonförsäljning och annan direkt marknadsföring, adresstjänst, marknads- och opinionsundersökningar samt *personmatrikel och släktforskning*.

24 §

Anmälan om användning av personregister i vissa fall

Om uppgifter inte har inhämtats hos den registrerade själv, skall den registeransvarige på lämpligt sätt underrätta den registrerade om att personuppgifter registrerats för en personmatrikel eller för släktforskning. I meddelandet skall även nämnas var uppgifterna har inhämtats. Ett meddelande behöver dock inte lämnas om det är omöjligt eller om meddelandet inte kan lämnas utan oskäligt besvär.

29 §

Datasekretessmyndigheter

Gällande lydelse

Om dataombudsmannens byrå samt om data-sekretessnämndens sammansättning och behandlingen av ärenden i nämnden stadgas i lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen (474/87).

Föreslagen lydelse

Dataombudsmannen utövar tillsyn över att skyldigheten att skydda redaktionella register fullgörs och kan meddela anvisningar om skyddande av registren. Dataombudsmannen har rätt att i detta syfte av den registeransvarige få nödvändiga uppgifter om registren.

Om datasekretessmyndigheterna och deras uppgifter stadgas i lagen om datasekretessnämnden och dataombudsmannen (/).

Denna lag träder i kraft den
19 .

2.

Lag**om ändring av 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet**

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51), sådant detta lagrum lyder i lag av den 30 april 1987 (472/87), ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

18 a §

Ur ett personregister som nämns i 1 mom. får som massutlämnande i enlighet med personregisterlagen för en personmatrikel eller släktforskning ges ut sådana personuppgifter som närmare anges i förordning, om utlämnandet uppfyller kraven i 19 § 1 mom. 3 punkten personregisterlagen och den registrerade inte har förbjudit att uppgifterna lämnas ut.

Denna lag träder i kraft den
19 .

1.

Förordning**om ändring av personregisterförordningen**

På föredragning av justitieministern
ändras 13 § personregisterförordningen av den 30 april 1987 (476/87), sådant detta lagrum lyder i förordning av den 3 juni 1988 (479/88), samt
fogas till förordningen nya 2 a och 2 b §§ som följer:

2 a §

Släktforskningsregister

Utan hinder av 5 § 1 mom. personregisterlagen får för ett personregister som är avsett för släktforskning inhämtas och i det införas uppgifter om namnet på en person som hör till en släkt och namnet på maken samt födelsetid och födelseort, tidpunkt för vigsel, tidpunkt och ort för dödsfall samt titel eller yrke och adressuppgifter för tagande av kontakt. Vidare får för registret inhämtas och i detta införas övriga för släktforskningen nödvändiga personuppgifter. Då uppgifter inhämtas och införs skall man försäkra sig om att registret inte på grund av sitt datainnehåll äventyrar den registrerades integritetsskydd.

2 b §

Personmatrikelregister

Utan hinder av 5 § 1 mom. personregisterlagen får för en personmatrikel inhämtas och införas uppgift om namnet på en registrerad och dennes make, födelsetid och födelseort,

tidpunkt för vigsel, tidpunkt och ort för dödsfall och titel eller yrke samt namnen på den registrerades barn och föräldrar, födelsetid och födelseort, tidpunkt och ort för dödsfall och titel eller yrke samt uppgift om den förenande faktor som nämns i 2 § 7 a punkten personregisterlagen och adressuppgifter för tagande av kontakt. Då uppgifter inhämtas och införs skall man försäkra sig om att registret inte på grund av sitt datainnehåll äventyrar den registrerades integritetsskydd.

13 §

Utlämnande av personuppgift utomlands

Utan sådant tillstånd som nämns i 22 § personregisterlagen får personuppgifter lämnas ut till de länder som har anslutit sig till konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördS 36/92).

Denna förordning träder i kraft den

19 .

2.

Förordning

om datasekretessnämnden och dataombudsmannen

På föredragning av justitieministern stadgas med stöd av 3 §, 6 § 2 mom. och 11 § lagen den 19 om datasekretessnämnden och dataombudsmannen (/):

Datasekretessnämndens sammansättning

1 §

Datasekretessnämnden består av en ordförande och en vice ordförande samt fem andra medlemmar som utses av statsrådet för tre år i sänder. För var och en av dem skall dessutom förordnas en personlig suppleant.

Nämndens medlemmar och deras suppleanter skall vara förtroagna med registerverksamhet. Dessutom krävs av ordföranden, vice ordföranden samt en medlem och hans suppleant juris kandidatexamen. I nämnden skall även god datateknisk sakkunskap vara företrädd.

Om nämndens ordförande, vice ordförande, någon annan medlem eller en suppleant avgår eller avlider under verksamhetsperioden förordnar justitieministeriet en ny medlem i stället för honom för den återstående perioden samt vid behov samtidigt en ordförande och en vice ordförande.

2 §

Nämnden har en sekreterare med uppdraget som huvudsyssla och den kan även ha sekreterare med uppdraget som bisyssla.

3 §

Nämnden sammankallas av ordföranden eller om han har förhinder av vice ordföranden.

Nämnden är beslutförmålig när minst tre medlemmar utöver ordföranden eller vice ordföranden är närvarande.

Behandlingen av ärenden i datasekretessnämnden

4 §

Behandlingen av ärenden i datasekretessnämnden sker på föredragning av nämndens sekreterare.

Nämndens beslut blir den åsikt som understöds av majoriteten. Då rösterna faller lika gäller som beslut den åsikt som mötets ordförande understöder.

Vid mötet förs ett protokoll av vilket fram-

går vem som har deltagit i behandlingen av ärendet samt eventuell omröstning som har förrättats i ärendet. Protokollet undertecknas av sekreteraren.

5 §

Nämndens expeditioner undertecknas av ordföranden eller då han har förhinder av vice ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

Behörighetsvillkor och besättande av tjänster samt tjänstledighet

6 §

Behörighetsvillkor för dataombudsmannen är juris kandidatexamen och god förtrogenhet med datasekretessfrågor.

Behörighetsvillkor för byråchefen vid dataombudsmannens byrå och för datasekretessnämndens sekreterare i huvudsyssla är juris kandidatexamen.

Behörighetsvillkor för överinspektör, inspektör och föredragande vid byrån är för tjänsten lämplig högre högskoleexamen.

Behörighetsvillkor för den övriga personalen är för tjänsten eller uppdraget lämplig högre högskoleexamen eller annan utbildning som tjänsten eller uppdraget kräver.

7 §

Byråchefen vid dataombudsmannens byrå utnämns av statsrådet.

Byråns övriga personal utnämns eller anställs av dataombudsmannen.

Sekreterare i huvudsyssla vid datasekretessnämnden anställs av justitieministeriet och sekreterare med bisyssla av datasekretessnämnden.

8 §

Dataombudsmannen beviljas tjänstledighet av justitieministeriet. Tjänstledighet för en längre tid än ett år beviljas dock av statsrådet, om inte tjänstledigheten grundar sig på lag eller tjänstekollektivavtal.

Byråchefen beviljas tjänstledighet av dataombudsmannen. Tjänstledighet för en längre tid än ett år beviljas dock av justitieministeriet, om inte tjänstledigheten grundar sig på lag eller kollektivavtal.

Andra än i 1 och 2 mom. nämnda tjänstemän vid byrån beviljas tjänstledighet av dataombudsmannen.

Datasekretessnämndens sekreterare beviljas tjänstledighet av datasekretessnämnden. Tjänstledighet för en längre tid än ett år beviljas dock av justitieministeriet, om inte tjänstledigheten grundar sig på lag eller tjänstekollektivavtal.

9 §

Om skötseln av en tjänst under tiden för tjänstledighet och om anställning av en tillfällig innehavare av en vakant tjänst beslutar den myndighet som beviljar tjänstledigheten.

Arvoden

10 §

Datasekretessnämndens ordförande och övriga medlemmar erhåller arvode enligt allmänna grunder som fastställs av justitieministeriet. Innan arvoden fastställs skall utlåtande av finansministeriet begäras.

11 §

De sakkunniga som nämns i 7 § lagen om

datasekretessnämnden och dataombudsmannen (/) har rätt till ersättning enligt de allmänna grunder som justitieministeriet fastställer. Innan grunderna fastställs skall utlåtande av finansministeriet begäras.

Särskilda stadganden

12 §

Dataombudsmannen skall årligen till justitieministeriet avge en verksamhetsberättelse som skall innehålla uppgifter om de ärenden som under berättelseåret har behandlats av dataombudsmannens byrå eller datasekretessnämnden. Berättelsen skall dessutom innehålla en redogörelse för iakttagelser om hur personregisterlagstiftningen följs och om behov av att reformera den.

13 §

Datasekretessnämnden kan vid behov fastställa en arbetsordning för sig själv och dataombudsmannen en för sin byrå.

14 §

Denna förordning träder i kraft den 19 .

Genom denna förordning upphävs förordningen den 30 april 1987 om datasekretessnämnden och dataombudsmannen (477/87).